

azon körülmény, hogy a veszélyes rovar felvidéki fenyeveseinkben máris több helyen tényleg fellépett.

Miután pedig a magán erdőbirtokosok a szúirtásra, mely gyakran nem csekély költséget is vesz igénybe, az általános tapasztalat szerint kellő gondot fordítani nem szoktak még akkor sem, ha ezen pusztító rovar már közveszélyes mértékben lépett fel, egyletünk azon véleményen van, hogy ily esetekben a kormány mint erdőrendészeti főhatóság lenne hivatva a szükséges intézkedéseket megtenni, s ezeknek végrehajtását egy e célra s a szükséges időtartamra kinevezett kormánybiztos által ellenőriztetni. — Budapestén, 1877. márczius-hó.

Az Országos Erdészeti-Egyesület nevében :

Tisza Lajos, elnök.

Erdészeti észleletek Somogy megyéből.

Ha a Balaton délnyugoti végétől egészen le a Dráváig terjedő, Somogy megyének egy tetemes részét magában foglaló, de immár a „squatter“ fejszéje alatt mindinkább ritkuló rengeteg erdőséget, s azon erdei terület művelését tekintjük, lehetetlen, hogy azon talaj s annak sajátosságos s igen különféle tulajdonsága s növényzete figyelmünket magára ne vonja; innét származó észleleteimet, melyek talán más, hasonló fekvésű és talaju vidékekre is alkalmazhatók lesznek, szándékom jelen soraimban előadni. Somogy megye ezen vidékének nyugot- és éjszakfelé eső része dombos és agyagos talaju, tett észleleteim azonban ezekre nem terjednek ki, hanem csakis a lapos, csekély emelkedésű homokdombokból és mély fekvésű berkekből álló síkságra vonatkoznak.

Ezen vidéknek patakai, csekély kanyarulatokkal egyenesen a Drávának irányozván folyásukat, ezen patakok és erek

között kiterjedő kisebb-nagyobb fensikok is azon irányban éjszokról délnek nyulnak, mely irány, kivált a homokgöröndöknél feltűnően szabályos és szembeszökő; ezek sok helyt csekély, 50—100 öl szélesség s mintegy 5—10 ölnyi magasság mellett mértföldnyi hosszúságra is terjednek félbeszakítás nélkül, s csak ritkán képeznek szélesebb területet. Ez azon talaj, mely sovány volta miatt itt a tulajdonképeni erdei talajt képezi, és sovány birkalegelő gyanánt szolgál sok helyt, s ha sokat tapossa a marha, futó homokká válik; minthogy azonban itten még a legsoványabb homokban is kitűnően díszlik az erdei fenyő, ezen területek fenyővel befásítására kellene az erdésznek minden szorgalmát szentelni.

Jelenleg ezen homokgöröndökön elszórva 2—3 ölnyi magas, csenevész, elszáradt tetejű, ágasbogas vén tölgyfák állanak, átlag tán 5—10 darab egy-egy holdon, nem is elégséges számban, hogy a forró homokon tropicus hőségű nap-sugarak ellen menedéket találhasson alattuk a lihegő birkanyaj, holott egy ezelőtt 10—15 évvel fenyőkkel beültetett futóhomok göröndön, ma már a fáradt utas árnyékos nyughelyet s üde levegőt talál, s a tulajdonos ma-holnap már szép számu szőlőkaróra tehet szert.

Fájdalom, hogy ezen a vidéken az ilyenféle fiatal erdőkhez képest nagyon is túlsúlyban van azon fentebb leírt, valóban kétségbeejtő, szomorú kinézésű, erdőnek nevezett, sovány homokos birkalegelő. Szerencse azonban, hogy ezen homokgöröndök az összes erdei területeknek csak egy kisebbik részét képezik; ha ezen homokgöröndökről, melyek sok helyt meglehetősen meredeken emelkednek ki a lapályos erdőből, leereszkedünk a berekbe, mindjárt a homok szélén, sokszor feltűnőleg szép növésű cserfákra akadunk, melyek ugyan kisebb-nagyobb csoportokban a lapályos erdőben is, főleg annak csekély, alig észrevehető magaslatain fordulnak elő, de ugy-

szólván kivétel nélkül mindenütt a homokgöröndöket szegélyzik, határozottan megjelölve a berek és a homok közötti cserfának legkedvesebb talaját.

Szép, sudaras növesü, évszázados, de jobbra dús ágazatu tölgyfákat, (kocsános tölgy) jobbra csak meglehető mély és nedves fekvésü, erős fűnövényzettel biró helyeken látunk, s daczára bő makktermésüknek, hiába keresünk az ily terebélyes tölgyfák körül fiatal csemetéket; ugy hiszem, nem annyira a legeltetés, mint az erős gyp gátolja itt a makknak kicsirzésát, mert még ott is alig található tölgycsemete, a hol marha nem jár.

Kisebb mennyiségben előforduló bükk, gyertyán- s egyes szil- és kőris-fákat kivéve, a lapos erdőkben a tölgy és cserfa mellett a nyir és égerfa uralkodik.

Különb, minthogy mai nap az erdészet mindinkább visszavonul a mezei gazdaszat elől, s szűkebb körökre, a tulajdonképeni erdei talajra utaltatik, (a hol pedig üdvös működésének tág tér nyilik), azon televényes föld, évszázados tölgyeivel ugy sincs már többé hivatta ujra tölgyfákat nevelni, mert a tókék kiirtása s okszerü lecsapolás után jó rétek és szántóföldek lehetnek belöle; ezen vizenyös talajnak felujitása pedig különben is nagy akadályokkal jár, mert cultiváljunk ott akár mely értékesebb fanemet, mégis, a senki által nem vetett vagy ültetett nyir-, éger-, nyárfa vagy rekettye kerekedik felül, s elnyomja az értékesebb fanemeket rövid idő alatt.

Vannak a vidéken majd minden nagyobb birtokon már 20—30 és több éves szakszerüleg nevelt fiatal erdők (somo-gyi tájszólás szerint rezulák) is, ezen fiatal, aránylag csekély kiterjedésü erdők azonban még korántsem állanak helyes arányban az összes erdei területekhez; lehet azonban, hogy ezen helyes arány magától, minden különös, az erdei művelésben

kifejtett szorgalom nélkül is ma-holnap be fog következni, a mennyiben az ős erdők mindenfelé erősen irtatnak.

Ezen régiebb erdei culturánál azonban azon nagy hibát követték volt el sok helyen, hogy nem tekintvén a talaj minőségét, ha egy erdőosztág vágatás alá került, akkor az, ha szántásra alkalmas volt, 2—3 évre a polgároknak felébe kiadatott, kik is az utolsó évben szántás alkalmával a barázdába makkot rakván, így egyuttal a felujtást is elvégezték, ha pedig berkesebb volt a talaj, úgy kapa után történt a cultiválás.

Ezen fiatal pagonyok távolról közönségesen igen szép benyomást tesznek fanemeik különféleségénél fogva, s mert közönségesen osztó nyilások által szabályos négyszögökbe vannak felosztva; de közlről megtekintvén, alig tudjuk elképzelni, hogy lehet a sok különféle fa egy korosztályu, p. o. egy 6—8 hüvelyknyi átméretü sudaras nyírfa, s egy szarufának már alkalmas nyárfa mellett a sok, félig elnyomott 4—6 lábnyi magas tölgyfa; vagy elesőlálkozunk azon, ha azt halljuk, hogy azon terület, mely előtt állunk, egykor széltilben tölgyeseknek volt cultiválva, s jelenleg egy — égerfaállab.

Nem fogunk azonban csodálkozni ezen, ha tudjuk, hogy a területet azért kellett mesterségesen így erdősiteni, mert a szabályos alak így kívánta, s a mely talaj 30 év óta talán, egy kis árokmetzés mellett, a legszebb szénatermést adta volna, ma már nem terem egyebet sásnál, nádnál, vagy legfeljebb hitvány rekettyénél.

Az ilyen vizenyős fekvésü sűrű cserjésekben azonban valóban feltűnő a tenyészet és a virány, a milyen sovány, szegényes a növényzet az alig 50 lépésnyire fekvő kopár homokdombon, oly gyönyörű és dús az a mindég harmatos berekben, s a Daphne mellett a Gentiana s a kitűnő illatu havasi ibolya (Cyclamen) sat. gyönyörűen diszlik itt. A practicus erdész

azonban annyiból nem gyönyörködhetik ezen állabokban, mert a csekély értékű ritkítás által nyert fának, nem lévén itt épenséggel semmi értéke, nem lehet arra reflektálni, hogy ezen fiatal állabok szakszerűen megritkíttassanak, e nélkül pedig, mire az állab vágatás alá kerül, értékes tölgy, bükk s más fanemek helyett, éger, nyír és nyárfák fognak ott jobbára diszteni, ha addig ezeket valamely vihar ki nem döntötte, a mire a laza talajnál fogva itt fölötte hajlandók; ezen utóbbi fanemek pedig itt jelenleg még épenséggel nem értékesíthetők, és nem is lesznek egyhamar azzá.

Több év óta figyelemmel kísérvén az itteni erdei növényzet fejlődését, többi közt a természet egy újmutatását véltem megérezni; én ugyanis egy olyan középfekvésű területen, hol a kissé jobb minéműségű homokos talaj még megtermi a tölgyet, de ennek elnyomói közül már a rekettye s éger nem mutatkozik, s egyes nyárfákon kívül csak a nyír emelkedik a 30 éves tölgyesnek feje fölé, az utolsó években észrevettem volt, hogy ezen 30 éves tölgyfák, a milyen szép gyarapodást mutattak eddig, úgy most egyszerre csupjok feltűnőleg száradni kezdett, az oldalágak ellenben erős hajtásokat s ezeken óriási leveleket hoztak, voltak köztük 35 centiméter hosszú és 22 centiméter szélesek; úgy hiszem nem csalódom, ha azt állítom, hogy ezen középszerű talajon, melyen a tölgyfa 25 évig jól tenyészik, de ezentul hanyatlik, a fordának maximuma gyanánt 20—25 évet kell vennünk, avagy épen a cserüzem fordáját, melyre itt, úgy látszik, a természet maga utal.

Minthogy a fent leirt felujítások (makkvetés barázdákba) ezen vidéken jobbára ilyenféle középminéműségű talajon szoktak volt történni, a mely nem tartatott ugyan eléggé jó minéműségűnek arra, hogy végképen alakíttassék át szántófölddé, de eléggé termőképesnek arra, hogy két-három évig tengerít, s még vagy egy jó rozstermést hozzon, úgy hiszem, hogy

ezen területek talajminősége nem igen fog elütni attól, a melyen én a fentemlitett észleletet tettem, s hogy ezen észleleteim tán máshol is viszhangra fognak találni. Minthogy pedig e vidéken, az őserdők évszázados tölgyeit kivéve, más tölgyes alig, vagy tán épenséggel nincs, a mely nem neveltetett volna makkból, s ha itt, cserüzem mellett a tőkehajtás csak oly kedvező arányt mutatand fel, a melyet egy ily üzemben 2-szer vagy 3-szor letarolt tölgyes a hegyes felső vidéken, akkor itt örömmel nézhetünk annak eleibe, hogy fiatal erőteljes tölgyfatőkénk ifju sarjadékokkal minden más fanemet ki fognak zárni körükből, s hogy szép tiszta, cserüzemre alkalmas tölgyeseket fogunk nyerni, feltéve, hogy a más fanekek, a mennyire kívánatos lesz, a kellő időben az első kergezés után eltávolíttatnak. Hogy pedig a cserüzem iránti ellenszenv, mely helylyel-közzel szakismeret hiányában uralkodik, azonnal elenyészik, a mint az erdőtulajdonos egyrészt a szép jövedelmet, másrészt pedig letarolt erdejében az erőteljes uj sarjadékot látja, tán felesleges is említeni, mert ez számtalan tapasztalaton alapszik. — Kővölgy, Somogyban 1877.

Szerémi.

Az 1876. évi vadászi idény a gödöllői kor. uradalmi erdőségekben.

Az 1875/6. évi tartós és kemény télnek befolyása a gödöllői hires agancsárok kifejlődésére hátrány nélkül nem volt, és azon kitűnő számos agancsok, melyek más években a szarvasüzekedési idényben, a gödöllői királyi kastély udvarát díszítették, ez évben csak egyes példányokban voltak láthatók, ámbár ezen egyes példányok is az itteni erdőségekben még uralkodó jeles agancsárok létéről méltó bizonyosságul szolgálnak.